การประยุกต์ใช้ศีล 5 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร

Applying the precepts 5 to improve the lives

งานพัฒนาคุณภาพ

การบริหารงานในแต่ละองค์กรมักมีปัญหามากมาย เพราะวิธีคิดและวิธีทำงานของบุคลากรแต่ละคนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะองค์กรที่มีขนาดใหญ่ บุคลากรมีจำนวนมาก จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่อาจมีปัญหาในการบริหารและการทำงานร่วมกัน ดังนั้นองค์กรต้องมีศีล 5 ที่สร้างแนวคิดในการอยู่ร่วมกัน เช่น การมีน้ำใจ อ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เสียสละ มีเมตตา สามัคคี เป็นต้น ในฉบับนี้จึงขอเสนอแนวคิดการประยุกต์ใช้ศีล 5 ที่ช่วยสร้างความตระหนัก หรือใส่ใจ ในการปฏิบัติด้วยการละเว้นจากสิ่งที่ไม่ควรกระทำ 5 ประการตามหลักศีล 5 เป็นการปรับใช้หลักธรรมให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกัน เป็นหลักธรรมนำทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมด้านความประพฤติดีงามและปฏิบัติชอบตามหลักพระธรรมวินัย จะช่วยควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำให้มีกาย วาจา และใจเป็นปกติ และจะต้องมีความสามัคคี ไม่มีความขัดแย้งชิงดีชิงเด่นกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เกิดการพัฒนาตนช่วยกันพัฒนางาน ก่อให้เกิดคุณภาพงานที่ดีและคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร และพัฒนาองค์กรสู่เป้าหมาย

"การพัฒนาตน" (Self-development) หมายถึง การกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ด้านความมุ่งมั่นปรารถนาและค่านิยมอันเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกด้านการกระทำที่ดี เพื่อนำพาชีวิตสู่ความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาตนมีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันเป็นลูกโซ่ นับตั้งแต่การศึกษาตนเอง การรู้จักตนเอง และการประเมินตนเอง เป็นต้น โดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น กระบวนการพัฒนาตนเองจะมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนมากที่สุด เพราะมนุษย์มีพฤติกรรมหลัก คือ เข้าข้างตัวเองอยู่เสมอ การพัฒนาตนเองต้องมีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงและแก้ไข เพื่อนำไปสู่ความดีความงาม ความเจริญ โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และมีความสุขในการดำเนินชีวิต **โดยการพัฒนาตนมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ**

1. **เพิ่มพูนองค์ความรู้ (Knowledge)** เพื่อให้เกิดสติปัญญา
2. **เพิ่มพูนทักษะ (Skill) และประสบการณ์ (Experience)** เกิดจากการเรียนรู้ ฝึกฝนและปฏิบัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในอาชีพที่มีอยู่ให้เจริญก้าวหน้าขึ้น
3. **ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือเจตคติ (Attitude) พฤติกรรม (Behavior)** เป็นกระบวนการขัดเกลาและพัฒนาตนเอง จะเป็นเครื่องบ่งชี้ที่สำคัญที่สุด บุคคลที่มีการศึกษาและฝึกฝนอบรมตนเป็นประจำย่อมได้เปรียบบุคคลอื่นในสังคม ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่าผู้ที่ฝึกฝนตนดีแล้วย่อมเป็นผู้ประเสริฐที่สุด

การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและเจริญขึ้น เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ ตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ การพัฒนา คือ การทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น การพัฒนาในแง่ของพุทธศาสนา คือ การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียนทำลายธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงต้องพัฒนาทางด้านวัตถุควบคู่กับการพัฒนาทางด้านจิตใจ

สรุป

การประยุกต์ใช้ศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรม เพื่อพัฒนาตนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรนั้น ต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์ หรือระเบียบข้อบังคับให้กับตนเอง เช่น ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่อยากได้สิ่งของคนอื่น และไม่เสพสิ่งที่ทำให้ขาดสติ เพื่อเป็นพื้นฐานให้การครองชีวิตในสังคม ทั้งทางกาย วาจา และใจ ในการดำเนินชีวิตอยู่ประจำวัน ดังนั้น ถ้าทุกคนมีศีล 5 ในการดำเนินชีวิตในสังคม ก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถร่วมกันทำสิ่งต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องาน หน่วยงาน องค์กร และสังคม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ ก็จะสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคลากรและองค์กรให้ประสบผลสำเร็จและดียิ่งขึ้นไป

แหล่งที่มา: บทความวิชาการ *มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์*